

Sygn. akt III CZP 59/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z powództwa K. sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko E. P.
o zapłatę,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 grudnia 2014 r.
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w W.
postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r.,

"1. Czy termin przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego określa art. 118 k.c. czy art. 751 pkt 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.?"

2. Czy roszczenie uczelni o zapłatę czesnego jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w P. oddalił powództwo o zasądzenie 910,02 zł z tytułu czesnego za naukę w niepublicznej szkole wyższej.

Sąd ustalił, że pozwana, po złożeniu w dniu 27 września 2003 r. ślubowania, w którym oświadczyła, że wstępuje do Wyższej Szkoły [...] w W. i zobowiązuje się przestrzegać obowiązujące w niej zasady, zrezygnowała z kontynuowania nauki i w dniu 23 stycznia 2005 r. odebrała z uczelni dokumenty. W dniu 9 listopada 2011 r. Wyższa Szkoła przeniosła na powódkę - na podstawie umowy cesji - wierzytelność z tytułu niezapłaconej przez pozwaną raty czesnego za styczeń 2005 r. Cesjonariusz powiadomił pozwaną o przelewie wierzytelności i wezwał ją do zapłaty 450 zł z tytułu zaległego czesnego wraz z ustawowymi odsetkami.

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo z powodu przedawnienia roszczenia. Odnosząc się do kontrowersji między stronami dotyczącej terminu przedawnienia dochodzonego roszczenia, podzielił stanowisko pozwanego, że uległo ono przedawnieniu z upływem terminu przewidzianego w art. 751 pkt 2 k.c. Zdaniem Sądu, dochodzone roszczenie - w razie przyjęcia, że jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej - również uległo przedawnieniu na skutek upływu określonego w art. 118 k.c. trzyletniego terminu przedawnienia.

Sąd Okręgowy w W., rozpoznając apelację powódki, przedstawił – na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. - przytoczone na wstępie zagadnienie prawne. Podkreślił, że kwestia, czy dochodzone roszczenie podlega przedawnieniu z upływem terminu przewidzianego w art. 118 k.c. czy w art. 751 pkt 2 k.c. zależy od charakteru prawnego umowy zwartej przez pozwaną z uczelnią. W ocenie Sądu, można bronić poglądu, zwłaszcza ze względu na art. 160 ust. 3 p.s.w., że jest ona umową nazwaną. Z drugiej strony, nie ma jednoznacznych podstaw do wykluczenia, że w sprawie znajduje zastosowanie art. 751 pkt 2 k.c. i jako przepis szczególny wyłącza zastosowanie art. 118 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Po przedstawieniu przez Sąd drugiej instancji przytoczonego zagadnienia prawnego nastąpiła zmiana stanu prawnego; z dniem 1 października 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198 - dalej: „u.z.p.s.w.” lub „ustawa nowelizująca”), mocą której w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym dodano artykuł 160a. Zgodnie z tym przepisem warunki pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów, o których mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5 oraz opłat za usługi edukacyjne, przewidzianych w art. 99 ust. 1 pkt 1-6, a także wysokość tych opłat określa umowa między uczelnią a studentem lub osobą przyjętą na studia, zawarta w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Zgodnie z ust. 7 omawianego przepisu roszczenia wynikające z umowy przedawniają się z upływem trzech lat. Ponadto w art. 32 u.z.p.s.w. przewidziano, że do umów w sprawie warunków odpłatności za studia lub usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 p.s.w., zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, stosuje się art. 160 ust. 7 p.s.w.

Przepis art. 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia obejmującego opłaty za usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1-6 p.s.w., jest więc przepisem ściśle związanym z przedstawionym do rozstrzygnięcia zagadnieniem prawnym, dotyczącym przedawnienia roszczenia o zapłatę opłat za zajęcia dydaktyczne wynikających z umowy zawartej między uczelnią i studentem. Ocena, czy art. 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powoda na podstawie umowy zawartej pod rządem ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. Nr 96, poz. 590 ze zm. - dalej: „u.w.s.z.”) zależy od wykładni art. 32 u.z.p.s.w., normującego kwestie intertemporalne.

Powód podniósł, że art. 160a ust. 7 p.s.w. ma zastosowanie tylko do umów zawartych w okresie obowiązywania Prawo o szkolnictwie wyższym, a zatem nie dotyczy umów podlegającym przepisom o wyższych szkołach zawodowych. Podał również w wątpliwość, czy wymieniony przepis ma zastosowanie tylko do roszczeń nieprzedawnionych w chwili wszczęcia postępowania sądowego zmierzającego do ich realizacji, czy też do powstałych dopiero po wejściu w życie ustawy nowelizującej, a w związku z tym czy ma skutek retroaktywny, a zatem dotyczy

wszelkich roszczeń powstałych na podstawie umów obejmujących opłaty za usługi edukacyjne. Powód zakwestionował także zgodność art. 32 u.z.p.s.w. z Konstytucją.

Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Z oczywistych względów Sąd Okręgowy nie mógł odnieść się do oceny znaczenia i skutków wynikających z przepisów ustawy nowelizującej, która została uchwalona i weszła w życie już po przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego. Zmiana stanu prawnego, będącego podłożem poważnych wątpliwości powziętych przez sąd drugiej instancji przy rozpatrywaniu apelacji (zażalenia), dokonana po wydaniu przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia, uzasadnia odmowę podjęcia uchwały (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UR 1/97, OSNAPUS 1997, nr 16, poz. 294 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CZP 63/08, OSNC 2000, nr 12, poz. 221).

Wniosek ten wynika z charakteru instytucji pytań prawnych przewidzianej w art. 390 § 1 k.p.c.; uchwała Sądu Najwyższego wiąże sąd orzekający, co jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady podległości sędziów tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Z tych względów wykładnia przepisu art. 390 § 1 k.p.c. powinna być dokonana w sposób najbardziej ścisły, bez żadnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub utylitarnym (por. m.in. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, nie publ.). W razie więc zmiany stanu prawnego będącego podłożem przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego - mającego bezpośrednie zastosowanie do jego rozwiązania lub mogącego mieć znaczenie dla sposobu interpretacji przepisów obowiązujących wcześniej, których dotyczy przedstawione zagadnienie prawne - wykładni nowych regulacji prawnych i oceny ich znaczenia dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego powinien dokonać w pierwszej kolejności sąd drugiej instancji. W przeciwnym razie, skutkiem rozstrzygnięcia

przedstawionego zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy po zmianie stanu prawnego mogącego mieć znaczenie dla jego rozwiązania, byłoby narzucenie sądowi drugiej instancji w danej sprawie określonej wykładni nowych przepisów, co do których sąd ten nie wyraził żadnego stanowiska. Niewątpliwie prowadziłoby do nieuzasadnionego rozszerzenia wyłomu, jaką instytucja pytań prawnych czyni w odniesieniu do zasady podlegania sędziów tylko Konstytucji i ustawom.

Nie kwestionując potrzeby wyjaśnienia przedstawionych przez powoda wątpliwości dotyczących wykładni art. 32 u.z.p.s.w., nie mogą one samodzielnie uzasadniać rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego. Przyczyną podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy nie są wątpliwości stron dotyczące sposobu wykładni nowo uchwalonych przepisów, lecz jedynie poważne wątpliwości prawne powzięte przez sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu środka odwoławczego. Sąd Najwyższy nie może przy tym ani domniemywać, ani antycypować ewentualnych problemów interpretacyjnych nowych rozwiązań prawnych przez sąd drugiej instancji, który przedstawił zagadnienie prawne. Również z tych przyczyn to sąd drugiej instancji powinien, w razie przyjęcia, że art. 160a ust. 1 p.s.w. w zw. z art. 32 u.z.p.s.w. ma zastosowanie do dochodzonego roszczenia, rozważyć potrzebę skierowania na podstawie art. 193 Konstytucji stosownego pytania do Trybunału Konstytucyjnego, o co wniósł powód w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 63/08, BSN 2008, nr 7).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.).